

የሐረር ሕዝብ ክልላዊ መንግስት

ሐ ረ ር ነ ጋ ሪ ጋ ዜ ጣ

HARAR NEGARI GAZETA

OF THE HARARI PEOPLE REGIONAL STATE

ዓኛ ንዓት ቁጥር 1
9th year No 1

ሐረር መስከረም 30 ቀን 1997 ዓ.ም
HARAR Oct, 10th, 2004

የገዳ ዋጋ ብር Unit Price Birr 5.00	በሐረር ሕዝብ ክልላዊ መንግስት ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ	የገቢት ሣጥን ቁጥር P.O.Box 272
<u>ማውጣት</u>		
ሐዋጅ ቁጥር 46/1997 ዓ.ም		
የሐረር ሕዝብ ክልላዊ መንግስት ስሜን ጠባቂነት የወጣ ሐዋጅ ----- 78 369		

የሐረር ሕዝብ ክልል ህገ-መንግሥት ግንኙነት ሐዋጅ

መግቢያ

1. አዋር ርዕስ

ይህ ሐዋጅ «የሐረር ሕዝብ ክልል የተሻሻለው ህገ-መንግሥት ግዕዝ ሐዋጅ» ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ህገ-መንግሥቱን ስለግንኙነት

ኣጉጌ 6 ቀን 1987 የፀደቀው የክልሉ ህገ-መንግሥት ድንጋጌዎች ይዘትና አቀጣጫ ከታየ በኋላ የሐረር ሕዝብ ክልል የተሻሻለው ህገ-መንግሥት በዚህ ሐዋጅ ፀድቋል።

3. ስለ ነባር ህጎች ተፈጻሚነት

በስራ ላይ ያሉ ህጎች ከተሻሻለው ህገ-መንግሥት ጋር አስካልተቃረኑ ድረስ ተፈጻሚነት ይኖራቸዋል።

4. ህገ-መንግሥቱ በስራ ላይ ስለግደው-ልበት ጊዜ

የሐረር ሕዝብ ክልል የተሻሻለው ህገ-መንግሥት ከመስከረም 30/1997 ዓ.ም ጀምሮ የፀና ይሆናል።

እኛ የሐረር ሕዝብ ክልል በሐረር ብሔረሰቦች ህዝቦች የኢትዮጵያ ብሔሮች ብሔረሰቦችና ህዝቦች ሊደርሰባቸው የነበረውን ኢኮኖሚያዊ ፖለቲካዊ ባህላዊ ኃይማኖታዊ ጭቆና ጫና ተቋላጭ በተለያዩ ስልት መልክና ቦታ ሲታገሉ ቆይተው በመወረሻ በገንቦት ወር 1983 በዚህ ሁሉ ምክንያት የሆነውን ሥርዓት በግንኙነት ሁኔታ ለመግለጻት በተለይ ጭቆን ብሔሮች ብሔረሰቦችና ህዝቦች ራሳቸውን በራሳቸው ለግስተዳደር ታሪካቸው ባህላቸውና ግንኙነታቸውን ለግንባር ወዘተ ለሌሎች ህልውናቸውን ለመጠበቅ የግንባራ ግንኙነት ምቹ ሁኔታ መፈጠሩንና ይህም ህዳር 29 ቀን 1987 በኢትዮጵያ ህዝቦች በደብዳቤ የኢትዮጵያ ፈረራዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ህገ-መንግሥት መረጋገጡን በመገንዘብ።

የሐረር ሕዝብ ምንም እንኳን በምት ሳጠቃት ለግብርና ለመን ራሱን በራሱ ያስተዳድር በራሱ ታሪክ ወገን ባህላዊ ይኮራ የነበረ ቢሆንም በ1886 ዓ.ም በተደረገበት ወረራ በነጻነት ሥርዓት ሥር ከውደቀው በላይ ይህንን ስርዓት ለግስግሥት በተለያዩ ጊዜያት ባደረገው ንጥናትና ትግል ምክንያት ለግርግር ለአስራትና ሌሎች ለስደት በመቆራረጥ በራሱ ክልል በቆይታ ለኖላ መሆኑ የተነሳ ለደ ለወካካል ስልት ግስግሥትን በመረጋገጥ።

የሐረር ሕዝብ ሊደርሰበት የነበረውን ገፍና ጭቆና ሲካፈሉ ከነበሩት ከአካባቢዉ የእርምጃ ህዝብ እና ከሌሎች የክልሉ ነዋሪ ህዝቦች በመሆን የክልሉን አስተዳደር በጋራ ግድግዳና መኖራት ያለባቸው መሆኑን በግልጽ።

በክልላችን ውስጥ ዘላቂ ሰላምና የሰላም ያለው ዲሞክራሲ እንዲሰፍን የግለሰብና የብሔር ብሔረሰብ መሠረታዊ መብቶች የተከበሩበትና ከታሪካችን የወረሰውን የተሳሳ አመለካከትና ግንኙነት በግራና

ሐረር መስከረም 30 ቀን 1997 ዓ.ም
ተለይ ሊብራሪያ
የሐረር ሕዝብ ክልል መንግስት ፕረዛዳንት

በግዕዝክላ ሙሉም አስተዳደርና የህግ የበላይነት የሰፈነበት ሥርዓት መገንባት አስፈላጊ በመሆኑ፤

በተለይም እኛ የሐረር፣ የአርፍና ሌሎች ብሔር ብሔረሰቦችና ህዝቦች የተፋጠነ የኢኮኖሚ ዕድገት ለግምገማት ፍትሐዊ የሥልጣን ክፍፍል እንዲኖር በተለይም ሦስቱን የመንግሥት አካላት የሥልጣን ክፍፍልና በመካከላቸው የግኖራውን ገንጠት በግል ግብዓትና ተጠያቂነታቸውንም በግልጽ መደንገግ አስፈላጊ በመሆኑ፤

በዚሁ መሰረት እኛ የሐረር ክልል ምክር ቤት አባላት የመረጠንን ህዝብ በመወከል ከዚህ በፊት ተመክርበት የጸደቀውንና በሰራ ላይ ያለውን የክልሉን ህገ መንግሥት በጥቅም ተመልክተን ከክልላችን ተወባቢ ሁኔታ ጋር በተገናኘን ሙሉ ተገዝሎ የተረጋገጠ ህገ መንግሥት መከረንበትና ተወያይተንበት ዛሬ መስከረም 30 ቀን 1997 ዓ.ም በሙሉ ድምፅ አጽድቀንዋል።

ፆራፍ 1

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

አንቀጽ 1

የክልሉ መንግሥት ስያሜ

የሐረር ሕዝብ ክልላዊ መንግሥት ተብሎ የግ.ጠራ ዲሞክራሲያዊ መዋቅር ያለው መንግሥት በዚህ ህገ-መንግሥት ተመሰርቷል።

አንቀጽ 2

የሐረር ሕዝብ ክልል ግዛት ወሰን

የሐረር ሕዝብ ክልል በሰሜን በኮምሞኒዮስ በጃርሳ ወረዳዎች በምስራቅ በጉርሱምና በባቢሌ ወረዳዎች በደቡብ በፈዴራል ወረዳና በምስራቅ በአላግያ ወረዳ የግ.ዋሰን ነው።

አንቀጽ 3

ሰንጠረዥ ግዛት ስርገ

1- የሐረር ህዝብ ክልል ሰንጠረዥ ግዛት ግርግ ይኖረዋል። ሰንጠረዥ አላግውም መደቡ ነጭ ሆኖ ከላይኛው ጠርድ ገባ ብሎ ወደ አገድም የግ.አልቅ ቀይ መስመር ሲኖረው ከታችኛው ጠርድ ከፍ ብሎ ወደ አገድም የግ.አልቅ አረንጓዴ መስመር ይኖረዋል። በተደገፍ በአረንጓዴው መስመር መካከል ግርግ ይኖረዋል።

2- የሰንጠረዥ ግዛት ተለግቶ የግ.የሰተላልቶት መልዕክት፤

- ሀ. ነጭ መደብ የክልሉ ሕዝብ በፍትህና በእኩልነት ላይ ለተመሰረተ ሰላም ያለውን ሰሜንና ፍላጎት ያመለክታል፤
- ለ. ቀይ መስመር ሕዝቡ ለመብታና ለነጻነቱ ያደረገውን ትግልና የክልሉን መስዋዕትነት ያመለክታል፤
- ሐ. አረንጓዴው መስመር ሕዝቡ ለላግትና ለዕድገት ቀርጦ መነሳታንና የወደፊትን ብሩህ ተስፋ ያመለክታል።

አንቀጽ 4

የክልሉ መዝሙር

የሐረር ክልል ሕዝብ የረጅም ዘመን የጀግንነትና የፍትሕ ታሪክ እንዲሁም የተገኘውን ድል

የግ.የላይና ለተሻለ ኑሮ ያለውን ምቹት የግ.ያንጻባርቅ የራሱ ሙሉ-ሮ ይኖረዋል። ዝርዝሩን በህግ ይወሰናል።

አንቀጽ 5

ርዕስ ከተግ

የሐረር ሕዝብ ክልል ርዕስ ከተግ ሐረር ነው።

አንቀጽ 6

የሰራ ጸንጾ

የሐረር ሕዝብ ክልል የሰራ ጸንጾ ሐረር እና አርፍና ናቸው።

አንቀጽ 7

የጾታ አገላለጽ

በዚህ ሕገ-መንግሥት ውስጥ በወንድምነት የተደነገገው የሴትንም ጾታ ያካትታል።

ፆራፍ ሁለት

የህገ-መንግሥቱ መሠረታዊ መርሆዎች

አንቀጽ 8

የህዝቡ የሰልጣን ባለቤትነት

የሐረር ሕዝብ የክልሉ የበላይ ሥልጣን ባለቤት ሲሆን፣ የህዝቡ የበላይነትም የግ.ገለጸው በዚህ ህገ-መንግሥት መሰረት በግ.መርግቻዉ ተወካዮች ራሱ በግ.ደርገው ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ነው።

አንቀጽ 9

የሕገ-መንግሥት የበላይነት

የኢትዮጵያ ፈደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ህገ-መንግሥት የበላይነት እንደተጠበቀ ሆኖ፡-

- 1- ይህ ህገ-መንግሥት የክልሉ የበላይ ህግ ነው። ግንኛውም ሕግ ለግዳዊ አሠራር ወይም የመንግሥት አካል ወይም ባለስልጣን ውላይ ከዚህ ህገ መንግሥት ጋር የግ.ቃረን ከሆነ ተፈጻሚነት አይኖረውም።
- 2- ግንኛውም የክልሉ ነፃሪ የመንግሥት አካል የፖለቲካ ድርጅቶችና ሌሎች ግህበራት እንዲሁም ባለሥልጣናቸው ይህን ህገ-መንግሥት የግክበርና ለሕገ መንግሥቱ ተጓዥ የመሆን ጋላሬነት አለባቸው።
- 3- በዚህ ህገ-መንግሥት ከተደነገገው ውጪ በግናቸውም አኳኋን የመንግሥት ሰልጣን መያዝ የተከለከለ ነው።

አንቀጽ 10

ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች

- 1- ሰብዓዊ መብቶችና ነጻነቶች ከሰው ልጅ ተፈጥሮ የግ.መነጨ የግ.ይግቡና የግ.ይገፈቱ ናቸው።
- 2- በክልሉ ውስጥ የግለሰቦችና የሕዝቦች ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች የተከበሩ ናቸው።

አንቀጽ 11

የጠንገሥትና የሀይማኖት መለያየት

- 1- ጠንገሥትና ሀይማኖት የተለያዩ ናቸው።
- 2- ጠንገሥታዊ ሀይማኖት አይኖርም።
- 3- ጠንገሥት በሀይማኖት ጉዳይ ጣልቃ አይገባም። ሀይማኖትም በጠንገሥት ጉዳይ ጣልቃ አይገባም።

አንቀጽ 12

የጠንገሥት አሠራርና ተጠያቂነት

- 1- የክልሉ ጠንገሥት አሠራር ለህዝቡ ገልጽ በሆነ መንገድ መከናወን አለበት።
- 2- ሕዝቡ በመረጠው ተወካይ ላይ እያነት ባጣ ጊዜ ከሰታው ሊያገባው ይችላል ምርጫ በህግ ይወሰናል።
- 3- ግንኙውን የሥራ ጋላሬ ወይም የህዝቡ ተጠራጭ ጋላሬነትን ሊያገድል ተጠያቂ ይሆናል።

የዕራፍ ሦስት

መሠረታዊ መብቶችና ነጻነቶች

አንቀጽ 13

ተፈጻሚነትና አተረጓጎም

- 1- በግንኙውን ደረጃ የሚገኙ የክልሉ ጠንገሥት የሕግ አውጪ የሕግ አስፈጻሚና የጻፍነት አካላት በዚህ ምዕራፍ የተካተቱ ድጋጋዎች የግክበርና የግስበር ጋላሬነትና ገዴታ አለባቸው።
- 2- በዚህ ምዕራፍ የተዘርዘሩት መሠረታዊ መብቶችና ነጻነቶች ሊተገብሩ ከተቀበሉቸው ዓለም አቀፍ የሰብዓዊ መብት ሕጎች፣ ከዓለም አቀፍ የሰብዓዊ ብቶች ስምምነቶችና ከሌሎች ዓለም አቀፍ ሰነዶች መርሆች ጋር በተጠቃሚ መንገድ ይተረጎማሉ።

ከዩኦ አገድ

ሰብዓዊ መብቶች

አንቀጽ 14

የሕይወት የሕሳብ ደህንነትና የነጻነት መብት

ግንኙውን ሰው ሰብዓዊ በሆኑ የግድደረርና የግድገብ በሕይወት የመኖር፣ የሕሳብ ደህንነት መብትና፣ ነጻነት አለው።

አንቀጽ 15

በሕይወት የመኖር መብት

ግንኙውን ሰው በሕይወት የመኖር መብት አለው። ግንኙውን ሰው በሕግ በተደነገገ ከባድ የወንጀል ትግት ካልሆነ በስተቀር ሕይወቱን አያጣፍም።

አንቀጽ 16

የሕሳብ ደህንነት መብት

ግንኙውን ሰው በሕሳብ ላይ ጉዳት እንዳይደርስበት የመጠበቅ መብት አለው።

አንቀጽ 17

የነጻነት መብት

- 1- በሕግ ከተደነገገው ሥርዓት ውጭ ግንኙውን ሰው ነጻነቱን አያጣፍም።
- 2- ግንኙውን ሰው በሕግ ከተደነገገው ሥርዓት ውጭ ሊያዝን ከሰ ላይ ተርጎሞት ወይም ላይረረድበት ሊታሰር አይችልም።

አንቀጽ 18

ሊ-ሰብዓዊ አያያዝ ሰው-ከሌላ

- 1- ግንኙውን ሰው ጥካሄ ከተሞላበት ሊ-ሰብዓዊ ከሆነ ወይም ከብሩን ከሚያኖር አያያዝ ወይም ትግት የመጠበቅ መብት አለው።
- 2- ግንኙውን ሰው በባርነት ወይም በገዴታ አገልጋይነት ሊያዝ አይችልም። በግንኙውን ዓለም ሁኔታ በሰው የመነገድ ተገባር የተከለከለ ነው።
- 3- ግንኙውን ሰው በጋይል ተገዶ ወይም ገዴታን ለግግላት ግንኙውን ሥራ እንዲሰሩ ግድረግ የተከለከለ ነው።
- 4- በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 "በጋይል ተገዶ ወይም ገዴታን ግግላት የሚለው" ሀረግ የሚከተሉትን ሁኔታዎች አያካትትም፡-
 - ሀ. ግንኙውን እስረኛ በእስር ባለበት ጊዜ በሕግ መሠረት እንዲሰሩ የተወሰዱ ወይም በገደብ ከእስር በተለቀቁበት ጊዜ የሚሰሩትን ግንኙውን ሥራ፣
 - ለ. ግንኙውን ወታደራዊ አገልግሎት ለመስጠት ሕሊናው የግድረትደላት ሰው በሆኑት የሚሰጠው አገልግሎት፣
 - ሐ. የግህበርሰቡን ሕይወት ወይም ደህንነት የሚያስጋ የአስቸኳይ ጊዜ ሁኔታ ወይም አደጋ የሚያጋጥምበት ጊዜ የሚሰጥ ግንኙውን አገልግሎት፣
 - መ. በሚመለከተው ሕዝብ ረታድ በአካባቢው የሚረዱትን ግንኙውን የሊኮኖሚያ የግህበራዊ ልግት ሥራ፣

አንቀጽ 19

የተያዘ ሰው መብት

- 1- ግንኙውን ሰው ወንጀል ረገግ ተብሎ በሚያዘበት ጊዜ የተረበበት ከሰና የተያዘበት ምክንያት በሚገባው ቋንቋ እንዲነገረው መብት አለው።
- 2- የተያዘ ሰው የተከሰሰበትን ጉዳይ በተጨማሪ ያለውናገር መብት ያለው መሆኑ፣ ለውናገር ከመረጠ ደግሞ የሚሰጠው ታላ በኖርድ ቤት በራሱ ላይ በግብረሰት ሊተርጎሞት እንዲችል መረዳት በሚችለው ቋንቋ እንዲተያዝ ወሊያውን ግብንዘቢያ እንዲሰጠው መብት አለው።
- 3- ግንኙውን የተያዘ ሰው በተያዘ በእርባ ስምንት በዓት ውስጥ ኖርድ ቤት የመቅረብ መብት አለው። ይህም ጊዜ በውየው ከተያዘበት በታወቀ ኖርድ ቤት ለግምት አገባብ ባለው ምት የሚጠይቀውን ጊዜ አይወጥርም። ወሊያው ኖርድ ቤት እንዲተረጎም በተጠረጠረበት ወንጀል ለመታሰር የሚያስቃ ምክንያት ያለ መሆኑ ተለይቶ እንዲገለጽለት መብት አለው።

4. የያዘው አካል ወይም የሕግ አስከፊ በጊዜ ገደቡ መሠረት ፍርድ ቤት በግትረብ የተያዘበትን ምክንያት ካሳሰረ ፍርድ ቤቱ የአካል ገዳንነትን እንዲያስከብርለት የመጠየቅ ሊጣበቅ የግዴታ መብት አለው። ሆኖም ፍትህ እንዳይታይ ሁኔታው የጊዜያዊ ክፍያ ፍርድ ቤቱ የተያዘው ሰጪ በጥበቃ ሥር እንዲቆይ ለግዝዝ ወይም ምርመራ ለግካሄድ ተወግሮ ጊዜ ቢጠይቅ አሰፈላጊ በሆነ መጠን ብቻ ሊፈቅድ ይችላል። ፍርድ ቤቱ የጊዜያዊነቱን ተወግዶ የምርመራ ጊዜ የጊዜያዊነቱን ጋላ የሆኑት ሕግ አስከፊ ባለስልጣናት ምርመራውን አግርተው የተያዘው ሰጪ በተቻለ ፍጥነት ፍርድ ቤት እንዲቀርብ ያለውን መብት በጊዜያዊነት መልኩ መሆን አለበት።

5. ግንኛውም ሰው በራሱ ላይ በግሰረዳነት ሊቀርብ የጊዜያዊ የእምነት ቃል እንዲሰጥ ወይም ግንኛውንም ግሰረዳ እንዲያምኑ አይገደድም። በግሰረዳ የተገኘ ግሰረዳ ተቀባይነት አይኖረውም።

6. የተያዘ ሰው በሆስ የመፈታት መብት አለው። ሆኖም በሕግ በተደነገጉ ልዩ ሁኔታዎች መሰረት ፍርድ ቤቱ የሰብዓ ሳለመቀበል ወይም በገደብ መፈታትን ወምር በቂ የሆነ የሆስቲና ግረጋገጫ እንዲቀርብ ለግዝዝ ይችላል።

አንቀጽ 20

የተከሰሰ ሰው መብት

1. የተከሰሰ ሰው ከሰ ከተረበበት በኋላ ተገቢ በሆነ አጭር ጊዜ በመደበኛ ፍርድ ቤት ለሕዝቡ ግልጽ በሆነ ችሎት የመስግት መብት አለው። ሆኖም የተከሰሰውን የግል ሕይወት፣ የህዝቡን የጥራት ሁኔታ ወይም የአገሪቱን ወይም የክልሉን ደህንነት ለመጠበቅ ሊባል ብቻ ከርከር በዝግ ችሎት ሊሰግ ይችላል።

2. የተከሰሰ ሰው ከሰ በቂ በሆነ ዝርዝር እንዲነገረውና ከሰን በጽሁፍ የግንኙነት መብት አለው።

3. ግንኛውም ተከላሽ በፍርድ ሂደት ጊዜ በተከሰሰበት ወንጀል እንደጥፋተኛ ያለመቆጠር መብት አለው። በምስክርነት እንዲቀርብም ያለመገደድ መብት አለው።

4. የተከሰሰ ሰው የተረበበትን ግንኛውም ግሰረዳ የመልክት፣ የተረቡበትን ምስክርነት የመጠየቅ፣ ለመከላከል የጊዜያዊነቱን ግሰረዳ የግትረብ ወይም የግሰረብ እንዲሁም ምስክርነት ተርቦ እንዲሰጡለት የመጠየቅ መብት አለው።

5. የተከሰሰ ሰው በመረጠዉ የሕግ ጠበቃ የመከላከል ወይም ጠበቃ ለግቆም አቅም ከሌለውና ፍትህ ሊታይ የጊዜያዊነት ሁኔታ ካጋጠመ ከመንግሥት ጠበቃ የግንኙነት መብት አለው።

6. ከርከፍ በግታይበት ፍርድ ቤት በተሰጠበት ትዕዛዝ ወይም ፍርድ ላይ ተከላሽ ትረታ ካለዉ ሥልጣን ላለዉ ፍርድ ቤት ይግባኝ ለግትረብ ይችላል።

7. ተከላሽ የፍርድ ሂደት በግደገባዉ ቋንቋ በግካሄድበት ጊዜ በመንግሥት ወዉ ከርከፍ እንዲተረጎምለት የመጠየቅ መብት አለው።

አንቀጽ 21

በጥበቃ ሥር ያለና በፍርድ የታሰረ ሰው መብት

1. በጥበቃ ሥር ያለና በፍርድ የታሰረ ሰው ለሰዓዊ ክብሩን በጊዜያዊ ሁኔታዎች የመያዝ መብት አለው።

2. ግንኛውም የታሰረ ሰው ከትዳር ባደኛው፣ ከትርብ ዘመዶች፣ ከባዶች፣ ከጋይግናት አግካሪዎች፣ ከሐኪሞችና ከሕግ አግካሪዎች ጋር ለመገናኘትና እንዲገቡት እድል የግንኙነት መብት አለው።

አንቀጽ 22

የወንጀል ህግ ወደ ኋላ ተመልሶ የግደብ ሰው መብት

1. ግንኛውም ሰው የወንጀል ክስ ሊቀርብበት የተከሰሰበት ድርጊት በተፈጸመበት ጊዜ ድርጊቱን መፈጸሙ ወይም አለመፈጸሙ ወንጀል መሆኑ በሕግ የተደነገገ ካልሆነ በስተቀር ሊቀጣ አይችልም። እንዲሁም ወንጀሉ በተፈጸመበት ጊዜ ለወንጀሉ ተፈጻሚ በነበረበው የትግት ጣሪያ በላይ የከበደ ትግት በግንኛውም ሰው ላይ አይወሰንም።

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1/ ሲኖርም ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ የወጣ ሕግ ለተከላሹ ወይም ለተቀጣው ሰው ጠቃሚ ሆኖ ከተገኘ ከድርጊቱ በኋላ የወጣው ሕግ ተፈጻሚነት ይኖረዋል።

አንቀጽ 23

በአገድ ወንጀል ድጋግ ትግት ስለመከላከል

ግንኛውም ሰው በወንጀልኛ መትግ ህገና ሥነ-ሥርዓት ወይም አገባብ ባላው ሌሎች ህጎች መሠረት ተከሰ የመወረሻ በሆነ ውሳኔ ጥፋተኛነቱ በተረጋገጠበት ወይም በነጻ በተለተቀበት ወንጀል እንደገና አይከሰስም ወይም አይቀጣም።

አንቀጽ 24

የክብርና የመላካት ሰው መብት

1. ግንኛውም ሰው በግንኛውም ሥፍራ በሰዓዊ ፍጡርነቱ እውቅና የግንኙነት መብት አለው።

2. ግንኛውም ሰው ሰዓዊ ክብሩና መላካት ስሙ የመከበር መብት አለው።

3. ግንኛውም ሰው የራሱን ስብእና ከሌሎች ዜጎች መብቶች ጋር በተጣጣሙ ሁኔታ በነጻ የግባደግ መብት አለው።

አንቀጽ 25

የእኩልነት መብት

ሁሉም ሰዎች በህግ ረት እኩል ናቸው። በመካከላቸው ግንኛውም ኃይነት ልዩነት ሳይደረግ በሕግ እኩል ተበቃ ይደረግላቸዋል። በዚህ ረገድ በዘር፣ በብሔር፣ በብሔረሰብ፣ በቀለም፣ በጾታ፣ በዳንዳና በጋይግናት፣ በፖለቲካ አመለካከት፣ በግህበራዊ አመጣጥ፣ በሀብት፣ በትውልድ ወይም በሌላ በግንኛውም አጻጻፍ ምክንያት ልዩነት ሳይደረግ ዜጎች ሁሉ እኩልና ተወባጭ የሕግ ምስትና የግንኙነት መብት አላቸው።

አንቀጽ 26

የግል ሕይወት የመከበርና የመጠበቅ መብት

- 1- ግንኛውም ሰው የግል ሕይወቱና ግንኙነቱ የመከበር መብት አለው። ይህ መብት መኖሪያ ቤቱ፣ ሰወንቱና ገብረቱ ከመከበር እንዲሁም በግል ይኮታው ያለ ገብረት ከመያዝ የመጠበቅ መብትን ያካትታል።
- 2- ግንኛውም ሰው በግል የሚጸፋቸውና የሚጸጸፍባቸው፣ በፖስታ የሚላካቸው ደብዳቤዎች፣ እንዲሁም በቴሌቪዥን፣ በቴሌኮሙኒኬሽንና በኢሌክትሮኒክስ መሳሪያዎች የሚያደርጋቸው ግንኙነቶች አይደረፉም።
- 3- የመንግሥት ባለስልጣናት እነዚህን መብቶች የግክበርና የግላክበር ግዴታ አለባቸው። አስገዳጅ ሁኔታዎች ሲፈጠሩና ብሔራዊ ደህንነት፣ የሕዝቡን ሰላም ለመጠበቅ፣ ወንጀል ለመከላከል፣ ጤናና የሕዝቡን የጭራላ ሁኔታ ለመጠበቅ ወይም የሌሎችን መብትና ነፃነት ለማስከበር ዓላማዎች በወጡ ሕጎች መሠረት ካልሆነ በስተቀር የነዚህ መብቶች አጠቃቀም ሊገደብ አይችልም።

አንቀጽ 27

የኃይማኖት የሕሊናና የእምነት ነፃነት

- 1- ግንኛውም ሰው የግለሰብ፣ የህሊናና የኃይማኖት ነፃነት አለው። ይህ መብት ግንኛውም ሰው የመረጠውን ኃይማኖት ወይም ዕምነት የመያዝ ወይም የመቀበል እና የኃይማኖቱን ወይም እምነቱን በግልጽ ሆነ ከሌሎች ጋር በይፋ ወይም በግል የግምገማታዊ፣ የመከተል፣ የመተግበር፣ ወይም የመግለጫ መብትን ያካትታል።
- 2- በፈጣሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 90/2/ የተጠቀሰው እንደተጠበቀ ሆኖ የኃይማኖት ተከታዮች ኃይማኖታቸውን ለማስፋፋትና ለማደራጀት የሚያስችሏቸው የኃይማኖት ትምህርትና የአስተዳደር ተጽዕኖ ግጽጽ ይችላሉ።
- 3- ግንኛውም ሰው የሚፈለገውን እምነት ለመያዝ ያለውን ነፃነት በኃይል ወይም በሌላው ሁኔታ በማስገደድ መገደብ ወይም መከላከል አይችልም።
- 4- ወላጆችና ሌሎች ሕጋዊ የግዜቶች በእምነታቸው መሠረት የኃይማኖታቸውንና የመልካም ሥነ-ምግባር ትምህርት በመስጠት ልጆቻቸውን የግላደግ መብት አላቸው።
- 5- ኃይማኖትንና እምነትን የመግለጫ መብት ሊገደብ የሚችለው የሕዝብን ደንበኝነት፣ ሰላምን፣ ትምህርትን፣ የሕዝቡን የጭራላ ሁኔታ፣ የሌሎች ዜጎችን መሠረታዊ መብቶች ነፃነቶችና መንግሥት ከኃይማኖት ነፃ መሆኑን ለማረጋገጥ በሚወጡ ሕጎች ይሆናል።

አንቀጽ 28

በሰብዓዊ ላይ በሰላላው ወንጀሎች

ኢትዮጵያ ባዕደተቻቸው ዓለም አቀፍ ስምምነቶችና በሌሎች የአገሪቱ ሕጎች በሰው ልጆች ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎች ተብለው የተወሰኑትን ወንጀሎች በተለይ የሰው ዘር የግጥፋት፣ ያለፍርድ የሞት ትግት እርምጃ የመወሰድ በአስገዳጅ ሰውን የመሰወር ወይም ኢ-ሰብዓዊ የድብደባ ድርጊቶችን በፈፀሙት ሰዎች ላይ ከሰ ግቅረብ በይርጋ

አይታገድም። በሕግ አውጭ ክፍል ሆነ በግንኛውም የመንግስት አካል ውሳኔዎች በምህረት ወይም በይጥርታ አይታሉም።

ክፍል ሁለት

ዲሞክራሲያዊ መብቶች

አንቀጽ 29

የአመለካከት ሐሳብን በነፃ የመያዝና የመግለጫ መብት

- 1- ግንኛውም ሰው ያለግንኛውም ግልጽ ገብነት የመሰለውን አመለካከት ለመያዝ ይችላል።
- 2- ግንኛውም ሰው ያለግንኛውም ግልጽ ገብነት ሐሳቡን የመግለጫ ነፃነት አለው። ይህ ነፃነት በሀገር ውስጥ ሆነ ከሀገር ውጭ ወሰን ሃይደረግበት በቃል ሆነ በጽሁፍ ወይም በገትመት በሥነ-ጥበብ መልክ ወይም በመረጠው በግንኛውም የግራፊክስ ዘዴ ግንኛውንም ዓይነት መረጃና ሀሳብ የመሰብሰብ የመተባበር የግለራወት ነፃነቶችን ያካትታል።
- 3- የፕሪስንና የሌሎችን መገናኛ ብዙኃን እንዲሁም የሥነ-ጥበብ ፈጠራ ነፃነት ተረጋግጧል። የፕሪስ ነፃነት በተለይ የሚከተሉትን መብቶች ያጠቃልላል።
 - ሀ. የትድግያ ምርመራ በግንኛውም ሙሉ የተከለከለ መሆኑን።
 - ለ. የሕዝብን ጥቅም የሚመለከት መረጃ የግጥም አድልጎ።

4- ለዲሞክራሲያዊ ሥርዓት አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎች ህላዎችና አመለካከቶች በነፃ መንሸራሸራቸውን ለማረጋገጥ ሲባል ፕሪስ በተጻፈው የአሠራር ነፃነትና የተለያዩ አስተያየቶች የግለሰብና ገደብ አንዲፈራው የሕግ ጥበቃ ይደረጋል።

5- በመንግስት ገንዘብ የሚካሄድ ወይም በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ያለ መገናኛ ብዙኃን የተለያዩ የአስተያየቶችን ለግለሰብና ገደብ የሚያስችል ሁኔታ እንዲመራ ይደረጋል።

6- እነዚህ መብቶች ገደብ ሊጣላቸው የሚችለው የህላወና መረጃ የግጥም ነፃነት በአስተሳሰባዊ ደክቆና ሊያስከትል በሚችለው የአስተሳሰባዊ ውጤት ሊገታ አይገባውም በሚል ጠርጣሬ ተመሰርተው በሚወጡ ሕጎች ብቻ ይሆናል። የወጣቶችን ደንበኝነት የሰወጠ ከብርና ሙሉም ስም ለመጠበቅ ሲባል ሕጋዊ ገደቦች በነዚህ መብቶች ላይ ሊደነገጉ ይችላሉ። የጦርነት ትስፋላዎች እንዲሁም ሰብዓዊ ክብርን የሚከተሉ የአደባባይ መግለጫዎች በሕግ የሚከለከሉ ይሆናል።

አንቀጽ 30

የመሰብሰብ፣ ሰላማዊ ሠልፍ የግድረግ ነፃነትና አቤቱታ የግቅረብ መብት

1. ግንኛውም ሰው ከሌሎች ጋር በመሆን መካሪያ ላይኛ በሰላም የመሰብሰብ፣ ሰላማዊ ሠልፍ የግድረግ ነፃነትና አቤቱታ የግቅረብ መብት አለው። ከዚህ ውጭ የሚደረጉ ሰብሰባዎችና ሰላማዊ ሠልፍ በሚንቀሳቀሱባቸው ቦታዎች በሕዝብ እንቅስቃሴ ላይ ችግር እንዳይፈጥሩ ለግድረግ ወይም በመካሄድ ላይ ያለ ሰብሰባ ወይም ሰላማዊ ሠልፍ ሰላምን ዲሞክራሲያዊ

መብቶችንና የሕዝቡን የኖራላ ሁኔታ እንዳይጥሱ ለግስጠበት ለገባብ ያላቸው ሰርዓቶች ሊደነገጉ ይችላሉ።

2. ይህ መብት የወጣቶችን ደህንነት፣ የሰጪን ክብርና መልካም ስምን ለመጠበቅ የጦርነት ቅስቀሳዎች እንዲሁም ሰብአዊ ክብርን የሚነኩ የእደባባይ መገለጫዎችን ለመከላከል ሲባል በሚወጡ ሕጎች መሠረት ተጠያቂ ከመሆን አያደገም።

አንቀጽ 31

የመደራጀት መብት

ግንኛውም ሰው ለግንኛውም ዓላማ በግንባር የመደራጀት መብት አለው። ሆኖም ለገባብ ያለውን ሕግ በመጣስ ወይም ሕገ-መንግሥታዊ ሥርዓቱን በሕገ ወጥ መንገድ ለግፍራስ የተመሠረተ ወይም የተጠቀሱትን ተገባራት የሚያራምዱ ድርጅቶች የተከለከሉ ይሆናሉ።

አንቀጽ 32

የመዘዋወር ነፃነት

በረዲራላ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 32 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ግንኛውም የክልሉ ነዋሪ ወይም በሕጋዊ መንገድ በክልሉ ውስጥ የሚገኝ ሰጪ በረዲራው የክልሉ እካባቢ የመዘዋወር፣ የመኖር፣ ሐብት የግፍራትና የመያዝ እንዲሁም በረዲራዊ ጊዜ ከክልሉ የመጪጣት ነፃነት አለው።

አንቀጽ 33

በመንግሥታዊና ህዝባዊ ሥራዎች የመሳተፍ መብት

በክልሉ ውስጥ ነዋሪ የሆነና የክልሉን የሥራ ጸንቶ የሚያውቅ ግንኛውም ሊትዮሳያዊ በረዲራላና በዚህ ህገ መንግሥት መሰረት በግንኛውም የክልሉ መንግሥታዊ ወይም ህዝባዊ ሥራ ተቀጥሮ ወይም ተመርጦ የመሰራት መብት አለው።

አንቀጽ 34

የጋብቻ የገልጻ የቤተሰብ መብቶች

1. በሕገ ከተወሰነ የጋብቻ ዕድሜ የደረሱ ወንዶችና ሴቶች በዘር፣ በብሔር፣ በብሔረሰብ ወይም በኃይማኖት ለዩነት ላይደረገባቸዋል የግንባትና ቤተሰብ የመመስረት መብት አላቸው። በጋብቻ እረጃዎም በጋብቻው ዘመንና በፍቺ ጊዜ እኩል መብት አላቸው። በፍቺም ጊዜ የልጆች መብትና ጥቅም እንዲከበር የሚያደርጉ ድንጋጌዎች ይደነገጋሉ።
2. ጋብቻ በተጋቢዎች ነፃና ሙሉ ፈቃድ ላይ ብቻ ይመሠረታል።
3. ቤተሰብ ከገብረተሰብና ከመንግሥት ጥበቃ የግንኙነት መብት አለው።
4. በሕገ በተለይ በሚከረከረዉ መሠረት በኃይማኖት በባህላ ሥርዓቶች ላይ ተመሥርተው ለሚፈፀሙ ጋብቻዎች እውቅና የሚሰጥ ሕገ ሊወጣ ይችላል።
5. ይህ ሕገ-መንግሥት የገልጻ የቤተሰብ ሕገን በተመለከተ በተከራካሪዎች ፍቃድ በኃይማኖቶች ወይም በባህሎች ሕጎች መሠረት መዳኘትን አይከለክልም። ዝርዝሩ በሕገ ይወሰናል።

አንቀጽ 35

የቤቶች መብት

1. ቤቶች ይህ ሕገ-መንግሥት በአረጋገጣቸው መብቶችና ጥበቃዎች በመጠቀም ረገድ ከወንዶች እኩል መብት አላቸው።
2. ቤቶች በዚህ ሕገ-መንግሥት በተደነገገው መሠረት ከወንዶች ጋር እኩል መብት አላቸው።
3. ቤቶች በበታዮነትና በልዩነት በመታየታቸው የደረሰባቸውን የታሪክ ቅርስ ከገምት ውስጥ በግስገባት ይህ ቅርስ እንዲታረምላቸዉ በተወጣጠ የድጋፍ እርምጃዎች ተጠቃሚ የመሆን መብት አላቸው። በዚህ በኩል የሚወሰዱት እርምጃዎች ዓላማ በፖለቲካዊ፣ በግንባራዊና በኢኮኖሚያዊ መስኮች እንዲሁም በመንግሥት እና በገልጻ ተቋማት ውስጥ ቤቶች ከወንዶች ጋር በእኩልነት ተወዳዳሪ ተሳታፊ እንዲሆኑ ለማድረግ እንዲቻል ለዩ ትኩረት ለመስጠት ነው።
4. ቤቶች ከገጂ ባህላ ተፅዕኖ የመላቀቅ መብታቸው መንግሥት ግስክቦር አለበት። ቤቶችን የሚወቁኑ ወይም በአካላቸው ወይም በአእምሮአቸው ላይ ጉዳት የሚያስከትሉ ሕጎች ወጣችና ለግደቶች የተከለከሉ ናቸው።
5. በመንግሥት መሰሪያ ቤቶች ወይም በገልጻ ድርጅቶች ተቀጥረው የሚሰሩ ቤቶች፡-
 - ሀ/ የወሊድ ፍቃድ ከሙሉ የደመወዝ ክፍያ ጋር የግንኙነት መብት አላቸው። የወሊድ ፈቃድ ርዝመት ቤቷ የምትሰራውን ሥራ ሁኔታ፣ የቤቷን ጤንነት የሕገ-ገንገና የቤተሰቡን ደህንነት ከገምት ውስጥ በግስገባት በሕገ ይወሰናል።
 - ለ/ የወሊድ ፍቃድ በሕገ በሚወሰነው መሠረት፣ ከሙሉ የደምዘ ክፍያ ጋር የሚሰጥ የእርግዝና ፈቃድን ሊወጥር ይችላል።

6. ቤቶች በክልሉ የልግት ፖሊሲዎች እቅድና በፕሮጀክት ዝግጅትና እረጃዎም በተለይ የቤቶችን ጥቅም በሚነኩ ፕሮጀክቶች ህላዳቸውን በተሟላ ሁኔታ እንዲሰጡ የመጠየቅ መብት አላቸው።
7. ቤቶች ንብረት የግፍራት፣ የግስተዳደር፣ የመቆጣጠር፣ የመጠቀምና የግስተላለፍ መብት አላቸው። በተለይ መሪትን በመጠቀም፣ በግስተላለፍ፣ ግስተዳደርና በመቆጣጠር ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት አላቸው። እንዲሁም ውርሱን በሚመለከት በእኩልነት የመታየት መብት አላቸው።
8. ቤቶች የቅጥር፣ የሥራ ዕድገት፣ የእኩል ክፍያና ጡረታን የግስተላለፍ እኩል መብት አላቸው።
9. ቤቶች በእርግዝናና በወሊድ ምክንያት የሚደርሰባቸውን ጉዳት ለመከላከልና ጤንነታቸውን ለግስጠበቅ የሚያስችሉ የቤተሰብ ምጣኔ ትምህርት፣ መረጃ እና እቅድ የግንኙነት መብት አላቸው።

ለ/ የጉባኤው የመገንጠል ውሳኔ በደረሰው በሰባት ዓመት ጊዜ ውስጥ የፈጸሙት መንግሥት ሕዝብ ውሳኔ ሲያደራጅ፤

ሐ/ የመገንጠሉ ጥያቄ በሕዝብ ውሳኔ በአብዛኛ ድምጽ ሲደገፍ፤

መ/ የፈጸሙት መንግሥት የመገንጠሉን ለጠየቀው ለሐረር ሕዝብ በልጣኑን ሲያስረክብና፤

ሠ/ በሕግ በግዕዝነው መሠረት የገብረት ክፍፍል ሲደረግ ነው።

6. በዚህ ህገ መንግሥት ውስጥ «የሐረር ህዝብ» ግለት ሰፋ ያለ የጋራ ጠባይ የግንባርና ግህል ወይም ተመሳሳይ ልምዶች ያላቸው ሊገባቸው የሚችሉበት የጋራ ጽንፃ ያላቸው የጋራ ወይም የተዛመደ ህልውና አለን ብለው የሚያምኑና የሰነ ለቦና እንድት ያላቸው በተያያዘ መልክ ምድር የሚኖር ህብረተሰብ ግለት ነው።

አንቀጽ 40

የገብረት መብት

1. ግንኛውም ሰው የገል ገብረት ባለቤት መሆኑ/መሆኗ ይከበርለታል/ይከበርላታል። ይህ መብት የሕዝብን ጥቅም ለመጠበቅ በሌላ ሁኔታ በሕግ አስከፊነት ደረሰ ገብረት የመያዝና በገብረት የመጠቀም ወይም የሌሎችን ዜጎች መብቶች አስከፊነት ደረሰ ገብረትን የመሸጥ/የግድረት ወይም በሌላ መንገድ የግስተኝነት መብቶችን ያካትታል።

2. ለዚህ አንቀጽ አላግ «የገል ገብረት» ግለት ግንኛውም ሊትየቶቻዊ ዜጋ ወይም ሕጋዊ ሰዓይነት በሕግ የተሰጣቸው ግንባራት ወይም አገባብ በሌላቸው ሁኔታዎች በሕግ በተለየ በጋራ የገብረት ባለቤት እንዲሆኑ የተፈቀደላቸው ግንባራዎች በጉልበታቸው ፈጠራ ችሎታቸው ወይም በካፒታላቸው ያፈሩት ተወባጭ የሆነና ተወባጭነት ጠባይ ሳይኖረው ዋጋ ያለው ዉሴት ነው።

3. የገጠርም ሆነ የከተማ መሬትና የተፈተር ሀብት ባለቤትነት መብት የመንግሥትና የሕዝብ ብቻ ነው። መሬት የግደሸጥ የግደለወጥ የሕዝቦች የጋራ ገብረት ነው።

4. የክልሉ አርሶ አደሮች መሬት በነጻ የግንኙትና ከመሬታቸው ያለመነቀል መብታቸው የተከበረ ነው። አፈጻጸሙን በተመለከተ ዝርዝር ሕግ ይወጣል።

5. የመሬት ባለቤትነት የሊትየቶቻ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ መንግሥት ለገል ባለሀብቶች በሕግ በግዕዝነው ክፍያ በመሬት የመጠቀም መብታቸውን ያስከብርላቸዋል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

6. ግንኙ ሊትየቶቻዊ በጉልበታቸው ወይም በገንዘብ በመሬት ላይ ለግንባራ ጽጌ ገብረት ወይም ለግንባራ ጽጌ መሻሻል ሙሉ መብት አለው። ይህ መብት የመሸጥ፣ የመለወጥ፣ የግድረት፣ የመሬት ተጠቃሚነት ሲደረግ ገብረቱን የግንባራ ባለቤትነቱን የግዛወር ወይም የካላ ክፍያ የመጠየቅ መብትን ያካትታል። ዝርዝር አፈጻጸሙ በሕግ ይወሰናል።

7. የገል ገብረት ባለቤትነት መብት እንደተጠበቀ ሆኖ መንግሥት ለሕዝብ ጥቅም አስፈላጊ ሆኖ

ሲያገኘው ተመጣጣኝ ካላ በትኩረት በመከፈል የገል ገብረትን ለመውሰድ ይችላል።

አንቀጽ 41

የሊኮኖጊ የግህበራዊና የግህል መብቶች

1. ግንኛውም የክልሉ ነዋሪ ወይም በክልሉ ውስጥ ለመኖር የግረገራ ግንኛውም ሊትየቶቻዊ በግንኛውም የሊኮኖጊ እንትስቃሲ የመሰግራት ለመተዳደሪያዉ የመረጠዉን ሥራ የመስራት መብት አለው።

2. ግንኛውም የክልሉ ነዋሪ መተዳደሪያውን ሥራውንና ሙያውን የመያረጥ መብት አለው።

3. የክልሉ ነዋሪዎች ሁሉ በመንግሥት ገንዘብ በግንኙ ግህበራዊ አገልግሎቶች በአኩላነት የመጠቀም መብት አላቸው።

4. የክልሉ መንግሥት የጤና፣ የትምህርትና ሌሎች ግህበራዊ አገልግሎቶችን ለሕዝቡ ለግትረብ በየጊዜው እየወመረ የሚሄድ ሀብት ይመድባል።

5. የክልሉ መንግሥት አካልና የአገልግሎት ጉዳተኞችን፣ አረጋውያንና ያለወላጅ ወይም ያለአላዳጊ የተሩ ሕጻናትን ለግጽጽምና ለመርዳት የክልሉ ሊኮኖጊ አትም በፈቀደዉ ደረጃ እንከብካቤ ያደርጋል።

6. የክልሉ መንግሥት ለሰራ አጠቃላይ ለትግራዎች ሥራ ለመፍጠር የሚያስችል ፖሊሲ ይከታተላል። እንዲሁም በግንኙ ወይም የሥራ ዝርዝር ውስጥ የሰራ ዕድል ለመፍጠር የሥራ ፕሮግራሞችን ያወጣል፣ ፕሮጀክቶችን ያካሂዳል።

7. የክልሉ መንግሥት የክልሉ ነዋሪዎች ጠቃሚ ሥራ የግንኙት እድላቸው እየሰፋ እንዲሄድ ለግድረግ አስፈላጊ እርምጃዎችን ይወስናል።

8. መንግሥት የግህልና የታሪክ ቅርሶችን የመንከባከብና ለሥነ ጥበብና ለስፖርት መስፋፋት ለስተዋጽኦ የግድረግ ጋላሬነት አለበት።

አንቀጽ 42

የሠራተኞች መብት

1- ሀ/ የፋብሪካ፣ የተቃትንና አገልግሎት ተጽዕኖትና የአገልግሎት ሠራተኞች፣ ገበሬዎች፣ የእርሻ ሠራተኞች፣ ሌሎች የገጠር ሠራተኞች ከተወሰነ የጋላሬነት ደረጃ በታች ያሉና የሥራ ጠባያቸው የሚፈቅድላቸው የመንግሥት ሠራተኞች የሥራና የሊኮኖጊ ሁኔታዎችን ለግንኙ ግህበራዊ የመደራጀት መብት አላቸው። ይህ መብት የሠራተኛ ግህበራትንና ሌሎች ግህበራትን የግደራጀት፣ ከአሠሪዎችና ጥቅማቸውን ከሚነኩ ሌሎች ድርጅቶች ጋር የመደራደር መብትን ያካትታል።

ለ/ በገዑስ አንቀጽ /ሀ/ የተመለከተ የሠራተኛ ክፍሎች ሥራ ግቆም ወይም ትረታቸውን የግለግት መብት አላቸው።

ሐ/ በገዑስ አንቀጽ /ሀ/ እና /ለ/ መሠረት እውቅና ባገኙ መብቶች ለመጠቀም የሚችሉት የመንግሥት ሠራተኞች በሕግ ይወሰናሉ።

መ/ ሴቶች ሠራተኞች ለተመሳሳይ ሥራ ተመሳሳይ ክፍያ የግንኙት መብታቸው የተጠበቀ ነው።

2. ሠራተኞች በአገባቡ የተወሰነ የሥራ ሰዓት እረፍት፣ የመዝናኛ ጊዜ፣ በየጊዜው ከከፍተኛ ጋር የሚሰጡ የእረፍት ቀናት፣ ደመወዝ የሚከፈሉባቸው የሕዝብ ሰዓት እንዲሁም ጤናማና አደጋ የግያደርስ የሥራ አካባቢ የግጥም መብት አላቸው።
3. እነዚህ መብቶች ተገባራዊ ለማድረግ የሚወጡ ሕጎች በዚህ አንቀጽ ገዑስ አንቀጽ 1 መሠረት እውቅና ያገኙትን መብቶች ሳይቀንሱ የተጠቀሱት ዓይነት ሠራተኛ ግህበራት ስለሚጸድቁበትና የጋራ ድርድር ስለሚካሄድበት ሥርዓት ይደነገጋሉ።

አንቀጽ 43

የልግት መብት

1. የክልሉ ነዋሪዎች የኑሮ ሁኔታቸውን የግንኙነትና የግያደርስ እድገት የግጥም መብታቸው የተጠበቀ ነው።
2. ዜጎች በብሔራዊ ልግት የመሳተፍ በተለይም አባል የሆኑበትንም ግህበራዊ የሚመለከቱ ፖሊሲዎችና ፕሮጀክቶች ላይ ሀሳባቸውን እንዲሰጡ የመጠየቅ መብት አላቸው።
3. የልግት እንቅስቃሴ ዋና ዓላማ የክልሉን ነዋሪዎች እድገትና መሠረታዊ ፍላጎት ግጥሟት ይሆናል።

አንቀጽ 44

የአካባቢ ደህንነት መብት

1. የክልሉ ነዋሪዎች ገጽ-ሀፍ ጤናማ በሆነ አካባቢ የመኖር መብት አላቸው።
2. የክልሉ መንግሥት በሚያካሄዳቸው ፕሮግራሞች ምክንያት የተፈናቀሉ ወይም ኑሮአቸው የተነካባቸው ሰዎች ሁሉ በመንግሥት በቂ እርዳታ ወደ ሌላ አካባቢ መሳዎርን ወምር ተመጣጣኝ የሆነ የገንዘብ ወይም ሌላ አገራዊ ግካካሻ የግጥም መብት አላቸው።

ዎራራ ለራት

የክልሉ መንግሥት አደራጃጀትና የሥልጣን ክፍፍል

አንቀጽ 45

የክልሉ አስተዳደር እርከኖች

- 1- የሐረሪ ሕዝብ ክልል መንግስት በክልል እና በቀበሌ የተዋቀረ ነው። ይሁን እንጂ የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው ሌሎች የአስተዳደር ጭቅሮች ሊያቅርቡ ሥልጣንና ተገባራቸውን ሊወስን ይችላል።
2. ሐረር ከተማ የራሱ አስተዳደር ይኖራል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

አንቀጽ 46

የክልሉ መንግሥት የሥልጣን ለካላት

1. የክልሉ ከፍተኛ የሕግ እውጫ አካል የሐረሪ ክልል ምክር ቤት ሲሆን ተጠሪነቱም ለወከለው ሕዝብ ነው።

2. የክልሉ ከፍተኛ የሕግ አስፈጻሚ አካል የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት ሲሆን ተጠሪነቱም ለክልሉ ምክር ቤት ነው።
3. የክልሉ የጻገነት ሥልጣን የክልሉ ፍርድ ቤቶች ብቻ ነው።

አንቀጽ 47

የክልሉ መንግሥት ሥልጣንና ተገባር

1. በኢትዮጵያ ፈደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት ውስጥ በግልጽ ተለይተው ለፈደራሉ መንግሥት ወይም ለፈደራሉ መንግሥትና ለክልሉ መንግሥት በጋራ ከተሰጡት ሥልጣንና ተገባራት ውጪ ያሉ ግናቸውም ሥልጣንና ተገባር የክልሉ መንግሥት ይሆናል።
2. በዚህ አንቀጽ ገዑስ አንቀጽ 1 የሰፈረው አጠቃላይ አነጋገር እንደተጠበቀ ሆኖ የሐረሪ ሀዝብ ክልላዊ መንግሥት፡-
 - 2.1. የክልሉን የኢኮኖሚና ግህበራዊ ልግት ፖሊሲ ስትራቴጂና ስትራቴጂያዊ ያስፈጽማል።
 - 2.2. የክልሉን ህገ መንግሥትና ሌሎች ህጎች ያወጣል፣ ያስፈጽማል።
 - 2.3. የፈደራል መንግሥት በግያወጣው ህግ መሰረት መሪነትና የተፈጥሮ ሀብትን ያስተዳድራል።
 - 2.4. ራሱን በራሱ ግስተዳደርን ዓላማ ያደረገ ክልላዊ መስተዳድር ያቅራል። የህግ የሰጣይነት የሰፈነበት ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ይገነባል የኢትዮጵያ ፈደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ህገ መንግሥትና ይህን ህገ መንግሥት ይጠብቃል፣ ይከላከላል።
 - 2.5. የክልሉን መስተዳድር ሠራተኞች አስተዳደርና የሥራ ሁኔታዎች በተመለከተ ህግ ያወጣል፣ ያስፈጽማል፣ ይህን በሚያስፈጽምበት ጊዜ የሀገሪቱን የትምህርት፣ የሥልጣናት፣ የልምና መመዘኛዎች ገምት ዉስጥ ግሳገሳት ይኖርበታል።
 - 2.6. ክልሉን ፖሊሲ ህይወት ያደጋል፣ ይመራል፣ የክልሉን ሠላምና ጭቃ ይጠብቃል።
 - 2.7. የኢትዮጵያ ፈደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ህገ መንግሥት አንቀጽ 28 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆነው በህግ መሰረት ምህረት ወይም ይቅርታ ያደርጋል።
 - 2.8. ለክልሉ በተወሰነው የገቢ ምንጭ ገብርና ሌሎች ታክሶችን ይጠብቃል።
 - 2.9. በክልሉ መስተዳድርና በድርጅት ተቀጣሪዎች ላይ የሥራ ገብር ይጠብቃል።
 - 2.10. የመሪነት መጠቀሚያ ክፍያ ይወስናል፣ ይሰበስባል።
 - 2.11. የእርሻ ሥራ ገቢ ገብር ይጠብቃል፣ ይሰበስባል።
 - 2.12. በክልሉ በግል ባለቤትነት ስር ካሉ ቤቶችና ሌሎች ገብረቶች በሚገኝ ገቢ ላይ ገብር ይጠብቃል፣ ይሰበስባል፣ በክልል መስተዳድር ባለቤትነት ሥር ባሉ ቤቶችና ሌሎች ገብረቶች ላይ ዲራይ ያስከፍላል።

2.13. በክላሳ ሙስተፋድር ባለቤትነት ከግንጥ ድርጅቶች ላይ የንግድ ትርፍ የሰራ ገብርና የሽያጭና ሊከላይዝ ታክስ ይሰበሰባል።

2.14. ከረድራሉ መንግሥት ጋር

ሀ/ በጋራ ከግንጥተኛው የልግት ድርጅቶች የግንጥውን የንግድ ትርፍ ገብር፣ ሥራ ገብር፣ የሽያጭና የሊከላይዝ ታክስ በህጉ መሰረት ይካሄዳል።

ለ/ ከድርጅቶች የንግድ ትርፍና ከባለ እክለኞች የትርፍ ድርሻ ላይ ገብርና የሽያጭ ታክስ በህጉ መሰረት ይካሄዳል።

ሐ/ ከከፍተኛ የግዕድን ሥራዎችና ከግንጥተኛ የፎቅሊየርና የጋዜ ሥራዎች የግንጥውን የገቢ ገብርና የርያሊቲ ክፍያዎች በህጉ መሰረት ይካሄዳል።

2.15. በክላሳ ሙስተፋድር አካላት ከግሎብ ፍቃዶችና አገልግሎቶች የግሎብ ክፍያዎችን ይወስናል ይሰበሰባል።

2.16. ከደን የግንጥ የርያሊቲ ክፍያን ይወስናል፣ ይሰበሰባል።

2.17. በክላሳ ውስጥ ግናቸውም የተፈተሩ ለደጋ ሲያጋጥሙ ወይም የህዝብን ጤንነት ለደጋ ላይ የግጥሙ በሽታ ሲከሰት የአስቸኳይ ጊዜ እዋጅ ያወጣል።

የዕራፍ አዎስት

የክላሳ ዎ/ቤት አወቃቀርና አወካክላ ሥልጣንና ተግባር

አንቀጽ 48

የሐረር ህዝብ ክላሳ ዎ/ቤት

የሐረር ህዝብ ክላሳ ዎ/ቤት 36 አባላት ያሉትና በሁለት ጉባኤዎች የተዋቀረ የክላሳ ዎ/ቤት ነው።

አንቀጽ 49

የዎ/ቤቱ ጉባኤዎች

1. የሐረር ህዝብ ክላሳ ዎ/ቤት ሁለት ጉባኤዎች፡-
 - ሀ/ የህዝብ ተወካዮች ጉባኤና
 - ለ/ የሐረር ብሔራዊ ጉባኤ ናቸው።
2. የህዝብ ተወካዮች ጉባኤ በዚህ ህጉ መንግሥት አንቀጽ 50/1/ እንደተመለከተው የግዕዝ-የያ ሁለት አባላት ይኖራታል።
3. የሐረር ብሔራዊ ጉባኤ በዚህ ህጉ መንግሥት አንቀጽ 50 /2/ እንደተመለከተው የግዕዝ-14 የሐረር ብሔረሰብ አባላት ይኖራታል።

አንቀጽ 50

የጉባኤዎች አስተሳሰብ አወካክላና ለመራረጥ

1. የህዝብ ተወካዮች ጉባኤ አባላት በሁለት የምርጫ ክላሳዎች የግዕዝ-አባላት ያሉት ጉባኤ ነው።

አወካክላ፡-

- ሀ/ ከጆገላ ምርጫ ክላሳ 4 አባላትና
 - ለ/ ከጆገላ ውጭ ካሉት የከተማ ተባብሮችና የገጠር ተባብሮ ገበሬ ግህበራትን የግንጥተኛ የምርጫ ክላሳ 18 አባላት ይመረጣል።
2. የሐረር ብሔራዊ ጉባኤ አባላት በክላሳ ውስጥና ከክላሳ ውጭ በሌላ በኢትዮጵያ ክላሳዎች ከተዋች ከግንጥ የሐረር ብሔረሰብ አባላት ይመረጣል።
 3. የጉባኤው አባላት የምርጫ ነፃ ተተኛ በሆነ ድምፅ በግሰጥር በመስጠት ስርዓት ይረጸግዳል።

ሰፊ አገልግሎት

በሰ ክላሳ ዎ/ቤት

አንቀጽ 51

የሐረር ህዝብ ክላሳ ዎ/ቤት ሥልጣንና ተግባር

1. የሐረር ህዝብ ክላሳ ዎ/ቤት የህዝብ ተወካዮች ጉባኤና የሐረር ብሔራዊ ጉባኤ በጋራ የግሎብ-ባለ-ቤት ዎ/ቤት ነው። በዚህ ህግ መንግሥት መሠረት የክላሳ ህገ አውጪና በክላሳ የውስጥ ጉዳዮች ላይ የሰላይ የፖለቲካ ስልጣን ባለቤት ነው።
2. የሐረር ህዝብ ክላሳ ዎ/ቤት የግዕዝ-ተሰጥ ስልጣንና ተግባራት ይኖራታል።
 - ሀ/ የክላሳን ሕገ-መንግሥትና ሌሎች ሕጎችን ያወጣል።
 - ለ/ በዚህ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 79 በተደገገው መሠረት የክላሳን ሕገ-መንግሥት ያገኛል።
 - ሐ/ የረዕሪራ ሕገ-መንግሥት በክላሳው የተሰጠውን ስልጣን በክላሳ ተግባራዊ ያደርጋል።
 - መ/ በክላሳ ፕሬዝዳንትነት በሐረር ብሔራዊ ጉባኤ ጠቅላይነት የግብር-ባለ-ቤት አው በ2/3ኛ ድምጽ መርምር ይመርጣል።
 - ሠ/ የክላሳን የውስጥ ለስተፋድር ያዋቅራል ያደራጃል።
 - ረ/ የክላሳን የህዝብ ደህንነትና ፀጥታን በግሎብነት ሕጎች ደንቦችና መመሪያዎች ያወጣል።
 - ሰ/ የህዝብ ተወካዮች ጉባኤና በክላሳ ሙስተፋድር ዎ/ቤት የግብር-ባለ-ቤትን አዋጆች ደንቦች መመሪያዎችና ፖሊሲዎች መርምር ያፀድቃል።
 - ሸ/ በክላሳ ፕሬዝዳንት የተረቡትን የፕሬዝዳንት፣ የክላሳ ለሰፊግ/ካብ/ አባላ የሆኑ የባር ጋላፊዎችና ሌሎች ተመሳሳይ ስልጣን ያላቸውን ጋላፊዎች ዠመት ያፀድቃል።
 - ተ/ የክላሳ ጠቅላይ ዎ/ቤት ፕሬዝዳንት የክላሳ ፕሬዝዳንትና ዋና ለዲተር እና የፖሊስ ኮሚሽነር ይሆናል።
 - በ/ በክላሳ ላኞች ለስተፋድር ጉባኤ የግብር-ባለ-ቤትን ላኞች ዠመት ያፀድቃል።

ተ/ የክልሉን የመሪት አጠቃቀም ፖሊሲና ደንብና መመሪያ ያወጣል።

ቸ/ ለክልሉ በተሰጠው የገቢ ምንጭ ወሰን ገብርና ታክስ ይጥላል።

ነ/ የክልሉን አመታዊ በጀት ያፀድቃል።

ሃ/ በክልሉ ውስጥ ግንኙነት ደንብተኛ የተፈጥሮ እደጋ ሲያጋጥም ወይም የሕዝብን ጤንነት እደጋ ላይ የሚጠጋ በሽታ ሲከሰት የአስቸኳይ ጊዜ እዋጅ ያውጣል።

አ/ የክልሉን መንግሥት የገቢ ምንጭ የሚመለከቱ ህጎች ያወጣል።

ወ/ በህጉ መሰረት ምህረት ያደርጋል፤ የክልሉን ሠላምና ፀጥታ ለመጠበቅ የሚያስፈልጉ መመሪያዎችን ያወጣል። የፀጥታና የፖሊስ ሃይሉን ያጽቀማል።

የ/ የክልሉ ርዕሰ መስተዳድርና ሌሎች የክልሉን መንግሥት ባለሥልጣናት ለጥያቄ ይጠራል፤ የአስፈጻሚውን አካል አሠራር ይመረምራል።

አንቀጽ 52

የም/ቤቱ አመራርና አሠራር

1. ም/ቤቱ የራሱ አረ-ጉባኤና ምክትል አረ-ጉባኤ ይኖራል።
2. እንደአስፈላጊነቱ ጳጊና ጊዜያዊ ኮሚቴዎች ይኖራል።
3. አረ-ጉባኤው በህዝብ ተወካዮች ጉባኤ በኩል እንዲሁም ምክትል አረ-ጉባኤ በሐረር ብሔራዊ ጉባኤ በኩል ተርቦው በምክር ቤቱ በ2/3ኛ ድምፅ ይመረጣሉ።

አንቀጽ 53

የአረ-ጉባኤው ስልጣንና ተግባር

1. የም/ቤቱን መደበኛና አስቸኳይ ስብሰባዎች ይጠራል፤ ይመራል።
2. የም/ቤቱን ጠቅላላ ሥራዎች ያስተዳድራል።
3. በም/ቤቱ አባላት ላይ የሚወሰኑ የዲሲፒሊን እርምጃዎችን ያስፈጽማል።
4. የአረ-ጉባኤው ሌሎች ሥራዎች በዝርዝር የሚወጣ ሌላ ሕግ ይወሰናል።

አንቀጽ 54

የምክትል አረ-ጉባኤው ሥልጣንና ተግባር

1. በአረ-ጉባኤ ተለይተ የሚሰጡትን ተግባራት ያከናውናል።
2. አረ-ጉባኤው በግይዮርበት ጊዜ ተክተ ይሰራል።

አንቀጽ 55

የም/ቤቱ አባላት መብትና ግዴታ

1. ግንኛውም የም/ቤቱ አባል በም/ቤቱ በሚሰጠው ድምጽ ወይም አስተያየት ምክንያት እይከሰስም አስተዳደራዊ እርምጃ አይወሰድበትም።
2. ግንኛውም የም/ቤቱ አባል ከባድ ወንጀል ሲፈጽም እጅ ከፈንጅ ካልተያዘ በስተቀር ያለ

ም/ቤቱ ፍቃድ አይያዝም በወንጀልም እይከሰስም።

3. ግንኛውም የም/ቤቱ አባል የመረጠው ሕዝብ አመኔታ ባጣበት ጊዜ ከም/ቤት አባልነት ይወገዳል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

አንቀጽ 56

የም/ቤቱ የስብሰባ ጊዜና የሥራ ዘመን

1. ም/ቤቱ በዓመት ሁለት ጊዜ መደበኛ ስብሰባ ያደርጋል።
2. የም/ቤቱ አባላት የሥራ ዘመን ለአምስት አመት ነው። የሥራ ዘመኑ ከግብታ ከአንድ ወር በፊት አዲስ ምርጫ ተካሂዶ ይጠናቀቃል። የቀድሞው ም/ቤት የሥራ ዘመን በተጠናቀቀ በአስራ አምስት ቀናት ውስጥ አዲሱ ም/ቤት ሥራውን ይጀምራል።
3. የም/ቤቱ መደበኛ ስብሰባ በግይዮርበት ወትት አረ-ጉባኤዉ አስቸኳይ ስብሰባ ሊጠራ ይችላል። የክልሉ ርዕሰ መስተዳድር ወይም ከምክር ቤት አባላት መካከል ከ1/3ኛ በላይ የሚሆኑት አስቸኳይ ስብሰባ እንዲጠሩ ከጠየቁ አረ-ጉባኤው ስብሰባ የመጥራት ግዴታ አለበት።
4. የም/ቤቱ ስብሰባ በግልፅ ይካሄዳል። ህግም ስብሰባዉ በዝግ እንዲካሄድ በአባላቱ ወይም በክልሉ መስተዳደር ም/ቤት ከተጠየቀና ከም/ቤት አባላት መካከል ከግንጃ በላይ የሚሆኑት ጥያቄውን ከደገፉት ዝግ ስብሰባ ሊደረግ ይችላል።

አንቀጽ 57

የውሳኔ አሰጣጥና የአስራር ሥነ-ሥርዓቶች

1. ከም/ቤት አባላት መካከል ከ2/3ኛ የሚሆኑት ከተገኙ ምልዓተ ጉባኤ ይሆናል።
2. ግንኛውም ውሳኔ የሚተላለፈው በም/ቤቱ ስብሰባ ላይ በተገኙት አባላት አብላጭ ድምጽ ይሆናል።
3. ምክር ቤቱ አስራርንና የሕግ አወጣጥ ሂደቱን አስመልክቶ ዝርዝር ሕጎችን ሊያወጣ ይችላል።

ክፍል ሁለት

የጉባኤዎች ስልጣንና ተግባር

አንቀጽ 58

የሕዝብ ተወካዮች ጉባኤ ስልጣንና ተግባር

- የሕዝብ ተወካዮች ጉባኤ በክልሉ ም/ቤት ከሚኖረው ስልጣንና ተግባር በተወጣሪ የሚከተሉት ስልጣንና ተግባራት ይኖራሉ።
1. ግንኛውም የኢኮኖሚ ልማትና የግህበራዊ ልማት ፖሊሲ ስትራቴጂ በተመለከተ ረቂቅ ሕግ ያመነጣል፤ ለክልሉ ም/ቤት አቅርቦ ያጸድቃል።
 2. የገብርና ታክስ እዋጅን ያመነጣል፤ ለክልሉ ም/ቤት በግቅረብ ያጸድቃል።
 3. የክልሉን በጀት ገምገሞ ለክልሉ ም/ቤት ያቀርባል።

4. በክልሉ የም/ቤት አባላት መካከል አረ-ጉባኤነት እንድ አባል ይጠቁግል።
5. የጉባኤውን ሰብሰባ የሚመሩ አረ ጉባኤ ምክትል አረ ጉባኤና
6. ቃለ ጉባኤ የሚይዝ እንድ ፀሐፊ ይመርጣል።

አንቀጽ 59

የሐረሪ ብሔራዊ ጉባኤ ሥልጣንና ተገባር

1. የሐረሪ ብሔረሰብ ጽንጽና ባሕሩ በሚመለከት ፖሊሲና ሕግ ያወጣል።
2. በክልሉ ውስጥ የሐረሪ ብሔረሰብ ታሪክና ባሕሩ የሚያንጸባርቁ ቅርፃቅርፆች የመቃብር ቦታዎች የመስኪድና የአድባራት አጠባበቅን በሚመለከት መመሪያ ያወጣል።
3. የሐረሪ ብሔረሰብ በረዲዳ ማንገስት የፈድራሽን ም/ቤት በሚወክሉ ወይም የሚወክሉ አባል ወይም አባላትን ይመርጣል።
4. የክልሉን ፕሬዝዳንትና የም/ቤቱን ምክትል አረ-ጉባኤ ይጠቁግል።
5. የጉባኤውን ሰብሰባ የሚመሩ አረ ጉባኤ ምክትል ጉባኤና
6. የጉባኤውን ቃለ ጉባኤ የሚይዝ እንድ ፀሐፊ ይመርጣል።
7. የራሱን እድል በራሱ የመወሰን መብትን በዚህ ህገ መንግስት አንቀጽ 39 መሰረት ተገባራዊ ያደርጋል።

የዕራፍ ሰድስት

የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት

አንቀጽ 60

ሰለ አስፈጻሚነት ሥልጣን

1. የክልላዊ መንግስቱ ከፍተኛ የአስፈጻሚነት ስልጣን የተሰጠው ለክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት እና ለክልሉ ፕሬዝዳንት ነው።
2. የመስተዳደሩ ም/ቤት አባላት በመንግስት ተገባራቸው በጋራ ለሚሰጡት ውሳኔ የጋራ ጋላሬነት አሰባቸው።

አንቀጽ 61

የክልሉ መስተዳደር ም/ቤት አባላት

1. የክልሉ መስተዳደር ም/ቤት ፕሬዝዳንቱ ምክትል ፕሬዝዳንቱ የቢሮ ጋላሬዎችና የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት በሚወሰናቸው ሌሎች አባላት የሚገኙበት አካል ነው።
2. ፕሬዝዳንቱና የክልሉ አስፈጻሚ አካላት በዚህ ህገ-መንግስትና በሌሎች ህጎች የሚሰጣቸው ተገባርና ጋላሬነት ይኖራቸዋል።
3. የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት ሰብሳቢ ፕሬዝዳንቱ ይሆናል።
4. የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት ተጠሪነቱ ለክልሉ ምክር ቤት እና ለክልሉ ፕሬዝዳንት ይሆናል።

አንቀጽ 62

የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት ስልጣንና ተገባር

በረዲዳ ሕገ-መንግስት የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ የክልሉ መስተዳደር ምክር ቤት ከዚህ በታች የተመለከቱት ሥልጣንና ተገባር ይኖሩታል።

1. በረዲዳ ሕገ-መንግስት፣ በክልሉ ምክር ቤት እና በሐረሪ ጉባኤ የወጡት ፖሊሲዎች፣ አዋጆች፣ ደንቦችና መመሪያዎች ተገባራዊ መሆናቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል።
2. የክልሉን የመስተዳደር አካላትና ሥራን ይመራል፣ ያስተባብራል፣ ይቆጣጠራል።
3. የክልሉን ግሕበሬዊ ዕድገትና ኢኮኖሚያዊ ልማት ለማፋጠን የሚያስችሉ ዕቅዶችና ፕሮግራሞችን ያዘጋጃል፤ ለክልሉ ምክር ቤት ተርቦ ሲፀድቅም ተገባራዊ ያደርጋል።
4. የክልሉን መስተዳደር ዓመታዊ በጀት በግዝጋጀት ለምክር ቤቱ ያቀርባል፤ ሲፀድቅ ተገባራዊ ያደርጋል።
5. የክልሉን ቢሮዎችና አስፈጻሚ አካላት ያስተባብራል፤ ይመራል፤ ይቆጣጠራል።
6. ህግና ስርአት በክልሉ መከበሩን ያረጋግጣል።
7. የልማት፣ የግህበሬዊ ጉዳይ ጸጥታና ደህንነትን በሚመለከት የህግና የፖሊሲ ረቂቆችን ለክልሉ ም/ቤት ያቀርባል፤ ሲፀድቅም በሰራ ላይ ያውላል።
8. በክልሉ ም/ቤት በሚሰጠው ስልጣን መሰረት ደንቦችና መመሪያዎችን ያወጣል።
9. ስለ ሰራዊ እንቅስቃሴ ለክልሉ ም/ቤት ሪፖርት ያቀርባል።
10. በምክር ቤት የሚሰጡትን ሌሎች ተገባራት ያከናውናል።
11. በዚህ ሕገ-መንግስት መሰረት የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ያውጃል።
12. በክልሉ ግህበሬዊና ኢኮኖሚያዊ ልማት ለማፋጠን አስፈላጊ የሆኑ ተጽማትን በሕግ ሊያዋቅር ይችላል።

አንቀጽ 63

የፕሬዝዳንቱ አስያሮ

1. ፕሬዝዳንቱ በሀረሪ ጉባኤ አቅራቢነት በክልሉ ም/ቤት የሚመረጥ ይሆናል።
2. የፕሬዝዳንቱ የሰራ ዘመን የክልሉ ምክር ቤት የሰራ ዘመን ይሆናል።
3. ፕሬዝዳንቱ በምክር ቤቱ ፊትለፊት ቃለመሀላ መፈጸም ይኖርበታል። የቃለመሀላው ይዘት እንደሚከተለው ይሆናል።

«እኔ _____ በዛሬው ዕለት የሐረሪ ህዝብ ክልል ፕሬዝዳንት በመሆን ሥራዬን ስጀምር የተጣለብኝን ከፍተኛ ሃላፊነት በታግኝነት ለመፈጸም ቃል እገባለሁ።»

አንቀጽ 64

የፕሬዚዳንት ስልጣንና ተገባር

1. ፕሬዝዳንት ተጠሪነቱ ለክላሉ ምክር ቤት ሆኖ የሚከተሉት ስልጣንና ተገባራት ይኖሩታል።
 - ሀ/ የክላሉን መስተዳድር ምክር ቤት ይመራል፤ ያስተባብራል፤ ይወክላል።
 - ለ/ የክላሉ ም/ቤት የሐረሪ ጉባኤ እና የክላሉ መስተዳድር ምክር ቤት የሚያወጡ-አቸውን ህጎች፣ ደንቦች፣ ፖሊሲዎች፣ መመሪያዎችና ውሳኔዎች ተፈጻሚነት ይከታተላል፤ ያስፈፅማል።
 - ሐ/ የክላሉን ም/ፕሬዝዳንት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት እና ምክትል ፕሬዚዳንቱን፣ ዋና አዲተር፣ ም/ዋና አዲተር እና የፖሊስ ኮሚሽነር፣ የክላሉን መስተዳድር ምክር ቤት አባላትና ሌሎች የክላሉ መስሪያ ቤቶች ሀላፊዎችን ለክላሉ ም/ቤት አቅርቦ ያሾማል።
 - መ/ በገደብ አንቀጽ /ሐ/ ሥር የተጠቀሰው እንደተጠበቀ ሆኖ የክላሉ ም/ቤት ሊሰበሰብ ባልቻለበት ጊዜ ከፍ ብሎ የተጠቀሱትን ሀላፊዎች በጊዜያዊነት መድቦ ያስራል።
 - ሠ/ ከክላሉ መስተዳድር ምክር ቤት አባላት ውጪ የሆኑ ሀላፊዎች ም/ቤር ሀላፊዎች ኮሚሽነሮችና ሌሎች የሥራ ሀላፊዎችን ይሾማል።
 - ረ/ የካቢኔ አባላት፣ የቢሮ ሀላፊዎች ወይም የጽ/ቤት ሀላፊዎች ችግር ስኖርባቸው በማገድና ለክላሉ ም/ቤት በማቅረብ ያስወግዳል።
 - ሰ/ የብሔራዊ ክላሉን ደህንነት ለማስጠበቅና ሀገር ሥርዓትን ለማስከበር የተጻፉትን ክላሉ አተፍ የፀጥታና የፖሊሲ ሀይሎች በበላይነት ይመራል፤ ይቆጣጠራል።
 - ሸ/ በክላሉ የሚገኙትን የበታች የአስተዳደር እርከኖችን ሥራ ይመራል፤ ያስተባብራል፤ ይቆጣጠራል።

አንቀጽ 65

የሐረሪ ህዝብ ክላሉ ፕሬዝዳንት ጽ/ቤት

ፕሬዝዳንት በዚህ ህገ መንግስትና በሌሎች ሕጎች የተጣለበትን ሀላፊነት ለመወጣት ይቻላል። ከገደብ የራሱ ጽ/ቤት ይኖረዋል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

አንቀጽ 66

የምክትል ፕሬዝዳንት ስልጣንና ተገባር

1. ምክትል ፕሬዝዳንት ተጠሪነቱ ለፕሬዝዳንት ሆኖ የሚከተሉት ስልጣንና ተገባር ይኖረዋል።
 - ሀ. በክላሉ ፕሬዝዳንትና በክላሉ መስተዳድር ም/ቤት የሚሰጡት ተገባራትን ያከናውናል።
 - ለ/ ፕሬዝዳንት በማይኖርበት ወይም ሥራዉን ለማከናወን በማይችልበት ጊዜ ተክቶ ይሰራል።

ምዕራፍ ሰባት

ስለ ፍርድ ቤቶች አወቃቀርና የዳኝነት

ስልጣን

አንቀጽ 67

ስለ ነጻ የዳኝነት አካል መጻጻፍ

1. በክላሉ ነጻ የዳኝነት አካል በዚህ ህገ-መንግስት ተጻቆሟል።
2. የዳኝነት ስልጣንን ከመደበኛ ፍርድ ቤት ወይም በህግ የመዳኘት ስልጣን ከተሰጠው ተጻፎ ወይም የሚያደርግና በህግ የተደነገገውን የዳኝነት ስርዓት የማይከተል ልዩ ወይም ጊዜያዊ ፍርድ ቤት አይጻጽም።

አንቀጽ 68

ስለ ባህላዊና ጓይማኖታዊ ዳኝነት

1. የህይማኖትና የባህላ ፍርድ ቤቶች በሚወጣ ዝርዝር ህግ መሰረት ሊጻጹ ወይም ዕውቅና ሊሰጣቸው ይችላሉ።
2. ይህ ህገ መንግስት ከመጽደቱ በፊት በመንግስት ዕውቅና አግኝተው ሊሰሩባቸው የነበሩ ህይማኖታዊና ባህላዊ የዳኝነት አካላት በዚህ ህገ መንግስት እውቅና አግኝተው ይደራጃሉ።

አንቀጽ 69

የዳኝነት ስልጣን

1. የክላሉ የዳኝነት ስልጣን የፍርድ ቤቶች ብቻ ነው።
2. በየትኛውም ደረጃ የሚገኝ የዳኝነት አካል ከሚኖረውም የመንግስት አካል ባለስልጣን ወይም ሌላ ተጽእኖ ነጻ ነው።
3. ዳኞች የዳኝነት ተገባራቸውን በሙሉ ነፃነት ያከናውናሉ፤ ከህግ በስተቀር በሌላ ሁኔታ አይመሩም።
4. ማንኛውም ዳኛ ከዚህ በታች በተጠቀሱት ሁኔታዎች ካልሆነ በስተቀር በህግ የተወሰነው የጡድረታ ዕድሜ ከመድረሱ በፊት ከፈቃዱ ውጭ ከዳኝነት ሰራው አይነሳም።

ሀ/ የዳኞች አስተዳደር ጉባኤ በዳኞች የዲ.ቢ.ፒ.ሲ.ን ህግ መሰረት ጥፋት ፈፅሟል ወይም ጉልህ የሆነ የሰራ ችሎታና ቅልጥፍና አንሶታል ብሎ ሲወሰን ወይም፤

ለ/ በህመም ምክንያት ዳኛው ተገባሩን በተገቢው ሁኔታ ማከናወን አይችልም ብሎ ሲወሰን፤

ሐ/ የጉባኤው ውሳኔ ለክላሉ ምክር ቤት ተርቦ በአባላቱ አብላጫ ድምጽ ተደግሮ ሲጻድቅ።

5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 መሰረት አንድን ዳኛ ከዳኝነት ሰራው የሚያስነሳው ጥፋት ፈፅሟል ብሎ ጉባኤው ካመነበት ጉዳይ በክላሉ ም/ቤት እስኪወሰን ድረስ ከዳኝነት ሰራው ይቆያል።
6. የማንኛውም ዳኛ የጡረታ መውጫ ጊዜ አይራዘምም።

አንቀጽ 70

የፍርድ ቤቶች አደራጃጀትና ስልጣን

1. የክላሱ የዳኝነት አካል በጠቅላይ ፍርድ ቤት፣ በከፍተኛ ፍርድ ቤትና በመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ይደራጃል።
2. የክላሱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት
 - ሀ/ ከላይ ጉዳዮችን በተመለከተ ከፍተኛውና የመወረሻው የዳኝነት ስልጣን፤
 - ለ/ በፈጠራ ጉዳዮች ላይ የፈጠራ መንግስት ከፍተኛ ፍርድ ቤት የዳኝነት ስልጣንና፤
 - ሐ/ ግንኛውም ከላይ ፍርድ ቤት የሰጠው የመወረሻ ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ ስህተት ሲኖርበት በሰበር የግደት ስልጣን ይኖረዋል። ዝርዝሩ በሆን ይወሰናል።
3. የክላሱ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ከክላሱ ስልጣን በተወጣሪ የፈጠራ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የዳኝነት ስልጣን ይኖረዋል።
4. የክላሱ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፈጠራ የመጀመሪያ ፍርድ ቤት የዳኝነት ስልጣን መሰረት በግሰጠው ውሳኔ ላይ የግብርናው ይገባኝ በክላሱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይታያል።
5. የክላሱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ባለው በፈጠራ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የዳኝነት ስልጣን መሰረት በግሰጠው ውሳኔ ላይ የግብርናው ይገባኝ በፈጠራ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይታያል።
6. የክላሱ ጠቅላይ ፍ/ቤት የዳኝነት አካላትን የግብርናው ስልጣን በጀት ለክላሱ ም/ቤት አቅርቦ ያስወስናል፤ ሲፈቀድም በጀትን ያስተዳድራል።
7. የክላሱ ጠቅላይና ከፍተኛ ፍ/ቤቶች በውክልና ለግሰጠው ፈጠራ የዳኝነት ተግባር ከፈጠራ መንግስት የበጀት ግካኝ ይሰጣቸዋል።

አንቀጽ 71

የዳኞች አገላለጽ

1. የክላሱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሮኪዩሪትና ምክትል ፕሮኪዩሪት በክላሱ ፕሮኪዩሪት አቅራቢነት በክላሱ ምክር ቤት ይሾጣሉ።
2. የክላሱ ጠቅላይ ፍ/ቤት፣ የከፍተኛ ፍ/ቤት እና የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ዳኞች በክላሱ የዳኞች አስተዳደር ጉባኤ አቅራቢነት በክላሱ ምክር ቤት ይሾጣሉ።
3. የክላሱ ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ የክላሱን ጠቅላይ ፍርድ ቤትና ከፍተኛ ፍርድ ቤት ዳኞች ሹመት ለክላሱ ምክር ቤት ከግብርናው በፊት የፈጠራ ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ በዕውቀት ላይ ያለውን አስተያየት ከራሱ መገለጫ ጋር ለክላሱ ምክር ቤት የግብርናው ጋላጊነት አለበት። ሆኖም የፈጠራ ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ የተጠየቀውን አስተያየት በሦስት ወራት ጊዜ ውስጥ ካላቀረበ የክላሱ ምክር ቤት የዕውቀት ዳኞች ሹመት ያወድቃል።

አንቀጽ 72

በለ ክላሱ ዳኞች አስተዳደር ጉባኤ

መጽደብ

1. በክላሱ ውስጥ ዳኞች በለብላጫ ድምጽ የግደብሉ በት የዳኞች አስተዳደር ጉባኤ ይጽደባል።
2. የክላሱ የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሮኪዩሪት የጉባኤው ሰብሳቢ ይሆናል።
3. የጉባኤው አባላት ዝርዝር እንዲሁም ሥልጣንና ተግባር በሕግ ይወሰናል።

አንቀጽ 73

ሀገ መንግሥቱን በለመተርጎም

1. የሀገ መንግሥታዊ ክርክር ጉዳይ ሲነሳ በሀገ መንግሥት ተርጓሚ ኮሚሽን ውሳኔ ያገኛል።
2. የሀገ መንግሥት ተርጓሚ ኮሚሽን የሀገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ በግብርናው ሀገ መንግሥታዊ ጉዳይ ላይ በሰላሳ ቀናት ውስጥ ውሳኔ ይሰጣል።
3. የሀገ መንግሥት ተርጓሚ ኮሚሽን የግደብሉት አባላት ይኖራታል።

ሀ/ በኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፈጠራ ምክር ቤት የሐረር ተወካይ ሰብሳቢ

ለ/ በኢ.ፌ.ዴ.ሪ የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የሐረር ክላሱ ተወካዮች መካከል እንደኛውም ምክትል ሰብሳቢ ሁለተኛው ፀሐፊ ሆነው በኮሚሽኑ ይመረጣሉ።

ሐ/ በሐረር ህዝብ ብሔራዊ ክላሱ መንግሥት በሐረር ጉባኤና በሐረር ህዝብ ተወካዮች ጉባኤ ከእያንዳንዱ ጉባኤ የግደብሉ ሁለት ሁለት ተወካዮች አባላት።

መ/ በሐረር ህዝብ ብሔራዊ ክላሱ መንግሥት የቀድሞ ፕሮኪዩሪት/ፕሮኪዩሪት/ ድምጽ ላይሰጡ የግላተቶበት።

አንቀጽ 74

የሕገ-መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ

1. የክላሱ ሕገ-መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ በዚህ ሕገ-መንግሥት ተጽዕኖል።
2. የክላሱ ሕገ-መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ አስራ አንድ አባላት ይኖራታል።
3. አባላቱም የግደብሉት ናቸው።

ሀ/ የክላሱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሮኪዩሪት ሰብሳቢ።

ለ/ የክላሱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ምክትል ፕሮኪዩሪት ምክትል ሰብሳቢ።

ሐ/ በክላሱ መስተዳደር ፕሮኪዩሪት አቅራቢነት በክላሱ ምክር ቤት የግብርናው በሥነ-ምግባራቸው የተመሰከረላቸው ስድስት የሕገ ባለሙያዎች።

መ/ በኢ.ፌ.ዴ.ሪው አቅራቢነት ከክላሱ ምክር ቤት አባላት መካከል የግደብሉ 3 ተወካዮች።

4. የሀገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ሥልጣንና ተግባር

ሀ/ የሀገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ሀገ መንግሥታዊ ጉዳዮችን የግጥራት ሥልጣን ይኖረዋል። በሚያደርገው ግጥራት መሰረት ሀገ መንግሥቱን መተርጎም አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው ለሀገ መንግሥት ተርጓሚ ኮሚሲዮን በጉዳይ ላይ የውሳኔ ሐሳብ ያቀርባል።

ለ/ በክልሉ ሀገ አውጪ አካል የሚወጡ ህጎች ከዚህ ሀገ መንግሥት ጋር ይቃረናሉ የሚሉ ጥያቄ ሲነሳና ጉዳዩም በሚመለከተው ፍርድ ቤት ወይም በባለ ጉዳዩ ሲቀርብለት መርምሮ ለመወሰን ውሳኔ ለሀገ መንግሥት ተርጓሚው ኮሚሲዮን ያቀርባል።

ሐ/ በፍርድ ቤቶች የሀገ መንግሥት ትርጉም ጥያቄ ሲነሳ

1. ሀገ መንግሥቱን መተርጎም አስፈላጊ ሆኖ ላያገኘው ሲቀር ጉዳዩን ለሚመለከተው ፍርድ ቤት ይመልሳል በአጣሪው ጉባኤ ውሳኔ ትር የተሰኘ ባለጉዳይ ትራታውን ለሀገ መንግሥት ተርጓሚ ኮሚሲዮን በይገባኝ ግትረብ ይችላል።

2. የትርጉም ጥያቄ መኖሩን ያመነበት እንደሆነ በጉዳዩ ላይ የሚሰጠውን ሐገ መንግሥታዊ ትርጉም ለሀገ መንግሥት ተርጓሚ ኮሚሲዮን ለመወሰን ውሳኔ ያቀርባል።

መ/ የሚመራበትን ሥነ ሥርዓት አርትቆ ለሀገ መንግሥት ተርጓሚ ኮሚሲዮን ያቀርባል ሲፈቀድም ተግባራዊ ያደርጋል።

ምዕራፍ ሰምንት

አንቀጽ 75

በለቀባሌ አስተዳደር መቋቋም

1. የቀበሌ አስተዳደር የክልሉ የመወሰኛው መንግሥታዊ የአስተዳደር እርከን ነው።
2. የቀበሌ አስተዳደር የሚከተሉት አባይት አካላት ይኖሩታል
 - ሀ/ የቀበሌ ምክር ቤት፣
 - ለ/ የቀበሌ አስተዳደር ምክር ቤት፣
 - ሐ/ የግህበራዊ ፍርድ ቤት ናቸው።
3. የቀበሌ መስተዳድር አካላት አደረጃጀትና ሥልጣንና ሃላፊነታቸውን በተመለከተ በዝርዝር ህገ ይወጣል።

ምዕራፍ ዘጠኝ

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

አንቀጽ 76

የአስቸኳይ ጊዜ ድንጋጌ

1. ግናቸውም የተፈጥሮ አደጋ ሲያጋጥም ወይም የህዝብን ጤንነት አደጋ ላይ የሚጥል በሽታ ሲከሰት እና ምክር ቤት በግደሰሰሰበት ጊዜ የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት በዚህ ህገ-መንግሥት አንቀጽ 55 ንዑስ ቁጥር 11 በተሰጠው ስልጣን መሰረት የአስቸኳይ ጊዜ ድንጋጌ ያወጣል።

2. የመስተዳድር ምክር ቤቱ የአስቸኳይ ጊዜ ድንጋጌውን አውጥቶ በሰራ ላይ ባዋለ በአስራ አምስት ቀን ውስጥ አረ-ጉባኤው ምክር ቤቱን አስቸኳይ ስብሰባ ጠርቶ ግሰጸደት አለበት።

3. የመስተዳድር ምክር ቤት ያወጣው የአስቸኳይ ጊዜ ድንጋጌ በምክር ቤቱ ተቀባይነት ካገኘ ሲቆይ የሚችለው ለሰድስት ወራት ብቻ ይሆናል። ሆኖም የክልሉ ምክር ቤት በሁለት ሰባተኛ ድምጽ ሲወሰን የአስቸኳይ ጊዜ ድንጋጌው በየአራት ወሩ ሊታደስ ይችላል።

4. የመስተዳደሩ ምክር ቤት እና ም/ቤቱ በአስቸኳይ ጊዜ ድንጋጌ የሚያወጣቸው ድንጋጌዎችና የሚወሰዳቸው እርምጃዎች በግናቸውም ረገድ በዚህ ህገ-መንግሥት አንቀጽ 14፣ 16፣ 18//1/ እና 2፣ 21/1/፣ 24፣ 1/25፣ 27/1/ እና 39 የተቀመጡትን መብቶች የሚገድቡ መሆን የለባቸውም።

5. በክልሉ የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ በሚታወቅበት ወትት የክልሉ ምክር ቤት ከአባላቱና ከሕገ ባለሙያዎች መርጦ የሚመድባቸው ሰባት አባላት ያሉት የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ አፈፃፀም መርግሪ በርድ ያቋቁማል። በርዱ በፈደራሉ ህገ መንግሥት አንቀጽ 93 /6/ የተጠቀሱት ስልጣንና ጋላፊነቶች ይኖሩታል።

አንቀጽ 77

የክልሉ ፖሊስ ዓላማዎች

ግንኛውም የመንግሥት አካል የፈደራሉንና የክልሉን ሕገ-መንግሥት፣ ሌሎች ሕጎችና ፖሊሲዎች በሰራ ላይ ሲያውል በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግሥት ምዕራፍ 10 አንቀጽ 85 እስከ አንቀጽ 92 የተመለከተን ብሔራዊ ፖሊሲ መርሆዎችና ዓላማዎች መሰረት በማድረግ ነው።

አንቀጽ 78

የክልሉ ዋና አዲተር

1. የክልሉ ዋና አዲተር በመስተዳድሩ ፕሬዝዳንት አትራቢነት በምክር ቤቱ ይሾማል።
2. የክልሉ ዋና አዲተር የክልሉን ቢሮዎችና የሌሎች መሰሪያ ቤቶች ሂሳቦችን በመቆጣጠር በክልሉ መንግሥት የተመደበው ንብረት በጀት በበጀት ዓመቱ እንዲሰሩ ስተወደዱ ሥራዎች በሚገባ መዋሉን ለክልሉ ምክር ቤቱ ሪፖርት ያቀርባል።
3. የክልሉ ዋና አዲተር የመሰሪያ ቤቱን በጀት በቀጥታ ለክልሉ ምክር ቤት አትርቦ ያፀድቃል።

አንቀጽ 79

የሕገ-መንግሥት ግሻሻያ ሃሳብን

በለግመንጠትና በለግሻሻል

1. የዚህ ሕገ-መንግሥት ምዕራፍ 3 ድንጋጌዎች በፈደራል ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 105 ከተደነገገው ውጭ ሊሻሻሉ አይችሉም።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ /1/ ከተዘርዘሩት ውጭ ያሉት የሕገ-መንግሥት ድንጋጌዎች ሊሻሻሉ የሚችሉት፡-
 - ሀ/ የሀገ መንግሥቱ የግሻሻያ ሐሳብ ከሁለት ጉባኤዎች ሲያንሰ በአንዱ ሲነሳ